

Beata Bigaj-Zwonek

<http://orcid.org/0000-0003-1316-375X>

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

beata.bigaj@ignatianum.edu.pl

Monika Stankiewicz-Kopec

<http://orcid.org/0000-0003-1650-3887>

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

monika.kopec@ignatianum.edu.pl

Michał Szandula

<http://orcid.org/0000-0003-0685-5440>

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie

michal.szandula@ignatianum.edu.pl

DOI: 10.35765/pk.2024.4704.01

Edytorial

Temat kultury studenckiej – zaś w tym kontekście także i kultury akademickiej – cieszy się znacznym zainteresowaniem badawczym, czego przykładem jest niniejszy zbiór artykułów zogniskowanych wokół zagadnień związanych z jej dziejami i teraźniejszością. Jednocześnie zagadnienia łączące się ze zjawiskiem kultury studenckiej wywołują współcześnie wiele dyskusji i polemik, w których biorą udział zarówno badacze tego zjawiska, jak i jego dokumentaliści, twórcy ruchu studenckiego (z czasów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej), a także jego współcześni animatorzy.

*

W niniejszym numerze „Perspektyw Kultury” zatytułowanym *Kultura akademicka, kultura studencka – historia i współczesność* przedstawiamy artykuły badaczy reprezentujących rozmaite dyscypliny, których łączy próba uchwycenia i opisanie fenomenu kultury studenckiej (i akademickiej), zarówno w perspektywie historycznej, jak i współczesnej. Cechą prezentowanego zbioru jest jego różnorodność. W skład numeru wchodzi bowiem artykuły pokazujące kulturę studencką z różnych stron i perspektyw (filozoficznej, kulturoznawczej, historycznej, historycznoliterackiej, jak również od strony zarządzania, animacji i organizacji kultury).

Zbiór otwiera artykuł Andrzeja Gielarowskiego pt. *Kultura akademicka i kultura studencka a idea uniwersytetu*. Jego autor bada (w ujęciu fenomenologicznym) relacje między kulturą akademicką i kulturą studencką oraz analizuje ich stosunek w kontekście idei uniwersytetu. Jednym z celów artykułu jest wskazanie, która ze znanych koncepcji kultury koresponduje ze wszystkimi trzema wymienionymi w tytule elementami.

Autor pokazuje, iż jest to pojęcie kultury określanej niemieckim słowem *Bildung*. Kultura jako kształtowanie (*Bildung* lub *paideia*) człowieka w zakresie jego człowieczeństwa łączy bowiem ideę uniwersytetu, kulturę akademicką i kulturę studencką. Jak pokazuje autor, elementy te pozostają wobec siebie w relacji fundowania: idea uniwersytetu stanowi aksjologiczną podstawę kultury akademickiej, a kultura akademicka jest aksjologicznym fundamentem kultury studenckiej.

W kolejnych artykułach zostały pokazane wybrane realizacje zjawiska kultury studenckiej, poczynając od pierwszych dekad wieku XIX do czasów współczesnych. Cykl artykułów odnoszących się do wieku XIX otwiera artykuł Moniki Stankiewicz-Kopec pt. „*Przerabianie na pożyteczne ogniwo w wielkim łańcuchu*”, „*zamaszystość w stylu Zagłoby*” i „*półtrzeźwe, półpijane dionizyjskie wiersze*”: czyli o kulturze studenckiej pierwszych dekad zaborów na przykładzie wileńskiego Towarzystwa Filomatów. Na przykładzie aktywności studentów wileńskich (w latach 1817–1825) autorka pokazała, jaki charakter miała i jaką rolę odegrała w życiu pierwszej generacji Polaków urodzonych w niewoli politycznej szeroko rozumiana kultura studencka. Zwróciła uwagę na rozmaite jej przejawy, formy i konteksty. Bazę źródłową pracy stanowią materiały zgromadzone w Archiwum Filomatów, obejmującym zarówno dokumenty związane z działalnością organizacyjną związku, jak również literackie juvenilia członków grupy oraz ich korespondencję.

Z kolei Renata Stachura-Lupa w artykule pt. *Samokształcenie, literatura i spiski. Kultura studencka w Krakowie drugiej połowy XIX wieku* ukazała ówczesną kulturę studencką jako zjawisko uwarunkowane politycznie i społecznie. Autorka zaprezentowała działalność przedstawicieli pokolenia zaliczanego przez badaczy do grona przedburzowców galicyjskich, zwracając uwagę na próby samoorganizowania się podejmowane przez ówczesną młodzież akademicką (organizacje, stowarzyszenia, koła o charakterze samopomocowym, intelektualnym, społecznym, a wreszcie patriotycznym – w okresie przed powstaniem styczniowym).

Z kolei Anna Wypych-Gawrońska w tekście pt. *Obraz polskiego studenta początku XVIII w. w libretcie i recepcji teatralnej* Studenta żebraka Karla Millöckera odniosła się do wizerunku polskiego studenta stworzonego w austriackiej operetce Karla Millöckera pt. *Student żebrak* wystawionej w 1882 r. w Wiedniu. Twórcy libretta operetki Camillo Walzel (pracujący pod pseudonimem F. Zell) i Richard Genée umieścili akcję operetki w Polsce w 1704 r. w okresie rywalizacji o tron polski Augusta II Sasa i Stanisława Leszczyńskiego, a polskiego studenta uczynili głównym bohaterem utworu. Autorka zwróciła także uwagę na recepcję teatralną utworu – w tym na kontrowersyjne reakcje polskich krytyków XIX w. na obraz polskiego studenta zaprezentowany w austriackiej operetce.

Kolejny artykuł dotyczy już dwudziestowiecznego fenomenu kultury studenckiej – świąt studenckich oraz ich recepcji. Edyta Koncewicz-Dziduch w tekście pt. *Juwenalia, Piastonalia, Kortowiada – studenckie święta jako element folkloru miejskiego polskich ośrodków akademickich* przyjrzała się tego rodzaju imprezom (oraz ich tradycjom). W artykule zwrócono uwagę na znaczną liczbę współcześnie organizowanych juwenaliów, ich różnorodność, zróżnicowanie kulturowe m.in. poprzez oryginalne nazwy (tworzone od nazw miejscowości, regionów, uczelni, dzielnic, kierunków studiów, nazw osobowych oraz tradycji regionalnych), a także na ich komercjalizację.

Współczesnej aktywności kulturalnej studentów dotyczy też artykuł Ewy Modzelewskiej-Opary pt. *Współczesna aktywność kulturalna studentów polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego – badania pilotażowe*, w którym autorka zaprezentowała wyniki badań pilotażowych poświęconych aktywności kulturalnej studentów Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego (na studiach licencjackich ze specjalności nauczycielskiej, edytorstwa oraz komparatystyki). Przeprowadzona ankieta miała na celu ustalenie motywów uczestnictwa studentów w różnych formach kultury oraz poziomu czytelnictwa.

W niniejszym numerze znalazły się też artykuły analizujące fenomen kultury studenckiej w różnych ośrodkach akademickich – od strony zarządzania nią oraz instytucjonalnego wspierania jej. Michał Szandula w tekście pt. *Współczesne formy zarządzania kulturą studencką. Studium przypadku Centrum Kultury i Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie* podjął się próby oceny aktywności w latach 2010–2023 ośrodka kultury działającego w strukturach uczelni państwowej Krakowa, który realizuje zadania w zakresie prowadzenia działalności kulturalnej, artystycznej i oświatowej na rzecz studentów oraz pracowników. Autor poszukiwał odpowiedzi na następujące pytania badawcze: Jakie znaczenie ma akademicka jednostka kultury w kształtowaniu nowych form kultury studenckiej? Jakie są uprawnienia studentów w kontekście zarządzania kulturą studencką? Jakie rozwiązania wprowadzono w zarządzaniu jednostkami kultury? Próba odpowiedzi na te pytania może się przyczynić do dyskusji na forum ogólnopolskim na temat zasadności funkcjonowania jednostek kultury w szkołach wyższych.

Temat dotyczący *Wspierania kultury studenckiej przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce na przykładzie Miasta Lublin* podjął Bogdan Suchodolski w artykule pod tym właśnie tytułem. Celem jest próba analizy możliwości wspierania kultury studenckiej przez jednostki samorządu terytorialnego w Polsce oraz weryfikacja hipotezy, że możliwości te są istotnie ograniczone. Przedstawione w pracy wnioski pozwoliły na pozytywną weryfikację tej hipotezy.

Wśród prezentowanych artykułów nie mogło zabraknąć refleksji dotyczących wpływów pandemii COVID-19 i związanych z nią ograniczeń na kulturę spotkań studenckich. Temat ten podjęli w artykule pt. *Kultura spotkań studenckich w rzeczywistości hybrydalnej w percepcji studentów UIK i UPJP2* Przemysław Bukowski i Andrzej Tarchała. W artykule zaprezentowano wyniki ankiety dotyczącej spotkań studenckich w kontekście rzeczywistości hybrydalnej przeprowadzonej wśród studentów Uniwersytetu Ignatianum w Krakowie (UIK) i Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie (UPJP2). Wyniki badania (pilotażowego) mogą mieć znaczenie dla praktyki edukacyjnej i organizacyjnej na uczelniach wyższych, przyczyniając się do lepszego zrozumienia potrzeb oraz oczekiwań współczesnych studentów.

Zbiór kończy artykuł Beaty Walęciuk-Dejneki skoncentrowany na sprawach związanych z kulturą akademicką pt. *„Trzecia misja” w kulturze akademickiej. Internetowa baza wiedzy „Zapomniane pisarki polskie – odkrywanie utraconej historii”: znaczenie naukowe, popularyzacyjne i edukacyjne*. Autorka zaprezentowała projekt promujący sylwetki i twórczość polskich pisarek ważnych dla polskiego dziedzictwa kulturowego (literackiego) i rodzimej polskiej tożsamości. Portal o zapomnianych pisarkach zwraca uwagę na wielopłaszczyznowe pojmowanie kultury akademickiej – jako tworzenia, przenoszenia nowych wartości naukowych do środowiska zewnętrznego oraz uwzględniania w tej realizacji studentów, doktorantów i młodych badaczy – jako wnoszenia nowych treści intelektualnych.

Zapraszamy do lektury.